

חולין דף מ"ב

פרק שלישי 'אלו טרפות'

משנה

אלו טרפות בבהמה²⁸³: נקובת הוושט במשהו, ופסוקת הגרגרת לרחבה ברובה, ניקב קרום של מוח, ניקב הלב לבית חללו, נשברה השדרה ונפסק החוט שלה, ניטל הכבד ולא נשתייר הימנו כלום.

הריאה שניקבה או שחסרה. רבי שמעון אומר, עד שתינקב לבית הסמפונות שהם הקנוקנות המתפשטות בתוך הריאה.

ניקבה הקבה, ניקבה המרה, ניקבו הדקין, הכרס הפנימית שניקבה במשהו או שנקרע רוב החיצונה. רבי יהודה אומר, בשור גדול שיעור הקרע טפח ובקטן ברוב. המסס ובית הכוסות שניקבו וניכר מבחוץ, והם החדרים הראשונים שמאכל לאחר הלעיסה שמהם ממשיך לקבה ולדקין.

נפלה מן הגג ושחטה מיד, אף על פי שאין שבר נראה בה²⁸⁴, או שנשתברו רוב צלעותיה אף אם לא נפלה, טרפה.

דרסה הזאב בצפרניו ובכך מטיל בה ארס ושורפה, רבי יהודה אומר, דרוסת הזאב מטריפה בבהמה דקה, ודרוסת ארי בבהמה גסה. דרוסת הנץ טרפה בעוף הדק כצפרים ויונים, ודרוסת נץ גדול בעוף הגס כאווזים ותרנגולים.

זה הכלל: כל מכה שאין בהמה לקויה דוגמתה ראויה לחיות, טרפה.

גמרא

רמז מהתורה לכך שטריפה חיה או אינה חיה אמר רבי שמעון בן לקיש, רמז לטרפה מן התורה מניין? תמהה הגמרא, הרי זה כתוב

מפורש: "וּבֶשֶׁר בְּשֶׁדָה טְרֵפָה לֹא תֹאכְלוּ" אלא רמז לטרפה שאינה חיה מן התורה מניין? שנאמר: "זֹאת הַחַיָּה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ" מכאן שלימדה התורה שמה שהתירה באכילה זה רק מי שחיה, משמע שטריפה שנאסרה

²⁸³ אין טעם בטרפות: שהלכה למשה מסיני הן. רש"י.

²⁸⁴ שיש חשש שנתרסקו ונתפרקו אבריה. רש"י.

באכילה לא חיה. שואלת הגמרא, ולמי שסובר שטרפה חיה, לומד כן ממה שנאמר: "זאת החיה אשר תאכלו" משמע למעט שרק סתם בהמות שהן חיות אכול, ואחרות שחיות כגון טרפה לא תיכול, משמע שטרפה חיה. והחולק לומד מהמילה "זאת" כפי שאמר תנא דבי רבי ישמעאל, מלמד שתפס הקב"ה מכל מין ומין והראה לו למשה, ואמר לו: זאת אכול וזאת לא תאכל. ואומרת הגמרא, שגם הסובר שטריפה חיה לומד כפי שאמר התנא דבי רבי ישמעאל, ולכן צריך לומר שלומד שטריפה חיה נחלמד מימרא אחרת בשם תנא דבי רבי ישמעאל, על הכתוב: "ויבין החיה הנאכלת ויבין החיה אשר לא תאכל" מלמד שאף על פי שחיה לא תאכל, אלו שמונה עשרה טרפות שנאמרו למשה מסיני.

התנא ריבה את שאר הטריפות במה שואלת הגמרא, האם יש רק שמונה עשרה טריפות, והרי מצינו במשנה ובברייתא עוד סימני טריפה שסימנם 'בסגר', וכן 'שב שמעתתא' שהם טרפות שמנו האמוראים²⁸⁵? ומבאר הגמרא²⁸⁶, שלתנא של משנתנו לא קשה, כיון שריבה את כל מה ששייר הוסיף במה שסיים ואמר "זה הכלל". אבל לפי התנא דבי רבי ישמעאל קשה, מדוע אמר שיש רק 'ח טרפות'.

ומבררת הגמרא מדוע לא מנו גם את שאר הטריפות:

א. לא מנו כטריפה בהמה שנחתכו רגליה מן הארכובה ולמעלה²⁸⁷, משום שהתנא סבר כרבי שמעון בן אלעזר, שאמר יכולה היא ליכוות ולחיות. שואלת הגמרא, והרי התנא דבי רבי ישמעאל סובר שטרפה חיה, וממלא אף שיכולה לחיות עדיין היא טריפה? עונה הגמרא שצריך לומר שסובר כרבי שמעון בן אלעזר, שהיא כשרה.

ב. לא מנו את מה ששנינו במשנה באהלות, כמה תחסר השדרה ולא תטמא באהל אלא במגע ובמשא, כדין עצם כשעורה²⁸⁸? בית שמאי אומרים שתי חוליות, ובית הלל אומרים חוליא אחת. ואמר רב יהודה

285 שלא נשנו במשנה, אלא כך קבלו מרבותיהם. רש"י.

286 עמוד ב'.

287 האחרונים קרי 'רגלים' ושלפנים קרי 'ידים'. ארכובה הוא מקום חיבור השוק והירך שמפרקין אותה משם בשעת הפשטה. רש"י.

288 דאלו שדרה שלמה וגולגולת שלמה ורוב מניינו ורוב בניינו – תנן באהילות (פ"ב מ"א) דמטמאין באהל ואף על פי שאין עליהן בשר. רש"י.

אמר שמואל, כמחלוקתם זו הם חולקים גם לגבי כמה חסרון בשדרה נעשית לטרפה? עונה הגמרא, שהמסס ובית הכוסות נחשבים לאחד ולא לשניים.

ג. הסיבה שלא מנו את מה ששנינו במשנה לקמן 'גלודה' שהיא בהמה שהופש כל עורה, מחמת שחין או מחמת מלאכה שחכמים פוסלים, כיון שהם סוברים כרבי מאיר המכשיר.

ד. מה ששנינו לקמן במשנה כטריפה את ה'חרותא' שריאותיה צמקו ונתקשו מחמת שפחדה מקול²⁸⁹, בא במקום מה שמנו בי"ח טרפות 'ניקבה המרה', כיון שהיא רק לדעת רבי יוסי ברבי יהודה.

ה. מבררת הגמרא, מה לגבי שבע הטרפות שמנו האמוראים. ותחילה מפרטת אותם: 1.

שאמר רב מתנא, קולית הירך שיצא מהחור שבעצם האליה שהוא תחוב בו, טרפה, 2. שאמר רבי ריש בר פפא משמו של רב, לקתה בכוליא אחת טרפה, 3. שאמר רב עזירא משמו של רבא, טחול שניטל כשר, אבל ניקב טרפה, 4. שאמר רבה בר בר חנה אמר שמואל, סימנים שנתלשו בכמה מקומות ומחוברים מעט, טרפה, 5. שאמר רבה בר רב שילא אמר רב מתנא אמר שמואל, נעקרה צלע אחת מעיקרה עד חצי חולייתה, טרפה, 6. גולגולת ש'נחבסה' ונחבטה ברובה אף שהקרום שלם, טרפה, 7. קרום הבשר שחופה את רוב²⁹⁰ הכרס שנקרע ברובו, טרפה. ואומרת הגמרא, שמחשיבים את כל שמונה טריפות שנפסלות מחמת נקב כאחד, כך שיכולים למנות במקומם את שבע אלו.

שואלת הגמרא, אם כן נאחד ונמנה את נפסקה הגררת ונפסקה חוט השרה כאחד, ומי נמנה במקום? ועוד, הרי אחד מהשבע הוא ניקב המרה ונחשיבו יחד עם השמונה? עונה הגמרא, אכן במקומם מחשיבים את מה הגמרא הוציאה בהמה שנחתכו רגליה והגלודה²⁹¹.

289 אם צמקו מאדם שהבעיתה בקולו לא מבריא, ואם צמקו מקולות וברד בידי שמים מבריא. רש"י.

290 ולא נקרא 'חופה את הכרס' שמיעוט הכרס נחבא בתוך צלעות החזה והסחוס. רש"י.

291 וכל הטרפות בריאה שנמנו לקמן (מו.), כגון: חליף דאוני ודמיא לבשרא ולביעתא, ואטום בריאה נכללים בכלל 'ריאה שניקבה או שחסרה'. רש"י.